

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

การนำเสนอผลการศึกษารื่องผลของกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อสมรรถนะการปฏิบัติ ในหน่วยบริการปฐมภูมิ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี ในบทนี้จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ สมมติฐาน วิธีการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ซึ่งสรุปไว้ตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ในเรื่องความรู้ เจตคติและทักษะของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก

2. สมมติฐาน

นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ในด้านความรู้ เจตคติและทักษะหลังได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลักสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปีการศึกษา 2548 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี จำนวน 49 คน เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 49 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

4. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-posttest Design)

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 กิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาความสามารถของนักศึกษา โดยนำการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้ โดยใช้โจทย์สถานการณ์หรือคล้ายจริงมาใช้กระตุ้นให้ผู้เรียน คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาแก้ปัญหาโดยใช้หลักการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีลำดับขั้นตอน 9 ขั้นตอน คือ การทำความเข้าใจศัพท์ การระบุประเด็นปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ตั้งสมมติฐานโดยอาศัยความรู้เดิม จัดลำดับความสำคัญ สร้างวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ หาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นนอกกลุ่ม รวบรวมสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อทดสอบสมมติฐาน สรุปหลักการที่ได้จากการศึกษาปัญหา

5.2 แบบวัดระดับความรู้ด้านการประเมินภาวะสุขภาพและด้านการจัดการกับสุขภาพและการเจ็บป่วยของนักศึกษาพยาบาล เป็นแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการประเมินภาวะสุขภาพ การคัดกรอง การตรวจวินิจฉัย การวางแผนให้การรักษา การให้การพยาบาลรวมทั้งการให้คำแนะนำและการส่งต่อ โดยมีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 25 ข้อ

5.3 แบบวัดเจตคติด้านการประเมินภาวะสุขภาพและด้านการจัดการกับสุขภาพและการเจ็บป่วยเป็นแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพยาบาล การประเมินภาวะสุขภาพ การส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟู ซึ่งเป็นแบบวัดของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ

5.4 แบบประเมินทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและด้านการจัดการกับสุขภาพและการเจ็บป่วยสุขภาพ เป็นแบบประเมินทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อรวบรวมข้อมูล วินิจฉัยปัญหา ให้แนวทางในการวินิจฉัยแยกโรค การรักษา การให้คำแนะนำ แต่ละด้านจะมีข้อบ่งชี้พฤติกรรม 3 ข้อ รวมทั้งหมด 15 ข้อ

6. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการทดลอง

ระยะที่ 2 ขั้นการทดลอง

ระยะที่ 3 ขั้นประเมินผลการทดลอง

ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการทดลอง

1. เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่แผนกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก แบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ แบบประเมินทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพ และการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย

2. เสนอโครงการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เพื่อทำการทดลองกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ประชุมผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอน รายละเอียดของรูปแบบของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้น

ระยะที่ 2 ขั้นการทดลอง

1. ประชุมนักศึกษาทั้งหมด เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักพร้อมแจกคู่มือนักศึกษา หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มนักศึกษา เป็น 5 กลุ่มๆ ละ 9-10 คน โดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นผู้ดูแลกลุ่มละ 1 คน

2. ทำการวัดความรู้ เจตคติ และทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วยของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำนวน 49 คน ตามเครื่องมือที่ใช้ในโดยทีมผู้วิจัยก่อนการทดลอง

3. ดำเนินการทดลองใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้น ตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนด โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ติดต่อกัน ในวันจันทร์-วันศุกร์ สัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง โดยมี 3 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 1 สัปดาห์

ระยะที่ 3 ขั้นการประเมินผลการทดลอง

1. ทำการทดสอบหลังจากการทดลอง โดยนักศึกษาทำแบบทดสอบวัดความรู้ เจตคติ ทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย

2. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 หาค่าร้อยละ(Percentage) คะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนความรู้ เจตคติและทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วยของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตร

7.2 หาค่าการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน (t-test for Dependent Groups) ของคะแนนความรู้ เจตคติและทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วยของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตร

8. สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ความรู้ เจตคติและทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ของนักศึกษาพยาบาลหลังการได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลักสูงกว่า ก่อนได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

กิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก สามารถพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ด้านความรู้ เจตคติและทักษะด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ในเรื่องความรู้ เจตคติและทักษะของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ภายหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก มีความรู้ เจตคติและทักษะ ด้านการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับสุขภาพและความเจ็บป่วย สูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยขออภิปรายตามองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้

จากผลการวิจัยที่ใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก หลังการทดลองพบว่า มีคะแนนด้านความรู้สูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมเสริมที่จัดขึ้น พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการเรียนการสอนที่ใช้โจทย์สถานการณ์ที่คล้ายสถานการณ์จริงมาเป็นตัวกระตุ้น ให้นักศึกษาได้ใช้กระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 9-10 คน ต่ออาจารย์ 1 คน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของยูวดี ฤาชา (2535: 52) ที่ได้ทดลองการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักโดยจัดกลุ่มย่อยกลุ่มละมากกว่า 8 คนขึ้นไป ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมในการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีและนักศึกษาได้ฝึกกระบวนการในการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเปรมวดี คฤหเดช (2540:106) ที่ได้ทำการทดลองโดยฝึกการทำงานเป็นทีม พบว่าหลังการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม

ได้ดีกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาพยาบาลทุกคนในกลุ่มย่อยจะ ได้รับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการประเมินภาวะสุขภาพ การคัดกรองผู้ป่วย วินิจฉัยแยกโรค การรักษาโรค การให้คำแนะนำ จากอาจารย์ผู้สอนซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้นักศึกษาคิดค้นคว้าที่จะหาคำตอบหรืออธิบายสถานการณ์ โดยนักศึกษาพยาบาลจะใช้กระบวนการคิดที่มีเหตุผลด้วยวิธีการเชื่อมโยงความรู้เดิมจากประสบการณ์ในการเรียนภาคทฤษฎีในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลและการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย มาประยุกต์กับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน เพื่อกำหนดและอธิบายปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ตั้งสมมติฐาน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งตลอดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นตอนนี้ ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนจะช่วยกระตุ้นนักศึกษาโดยการใช้คำถามกระตุ้น เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ช่วยคัดเลือกกว่าสมมติฐานใดน่าจะเหมาะสมในการแก้ปัญหา และแสวงหาความรู้ หลังจากให้นักศึกษากำหนดวัตถุประสงค์การเรียนแล้ว นักศึกษาจะกำหนดแนวทางในการค้นคว้าและหาความรู้ด้วยตนเองจากภายนอกกลุ่ม จากห้องสมุด Internet หรือผู้รู้ เมื่อนักศึกษาพยาบาลได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นปัญหา ในชุดการเรียนตามขั้นตอนการดำเนินการแก้ปัญหานักศึกษาจะเป็นผู้ตัดสินใจว่า สิ่งที่ต้องการเรียนรู้คืออะไร มีอะไรบ้าง จะไปหาความรู้จากแหล่งใด วิธีใด ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อค้นหาความรู้ใหม่และผสมผสานความรู้เดิม แล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ชุดการเรียนดังกล่าวของวูดส์ (Woods,1984) ที่ว่า การค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์ (Roger ,1989) ที่เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่าคนต้องเรียนรู้ว่าจะเรียนรู้อย่างไร มากกว่าความรู้ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งผลการเรียนรู้ด้วยตนเองยังทำให้นักศึกษาพยาบาลมีการปรับตัวริเริ่มด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองได้ ซึ่งจากการสังเกตจากการเข้ากลุ่มของนักศึกษาพบว่านักศึกษามีความกระตือรือร้นและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งทำให้นักศึกษารับรู้ถึงบทบาทของตน

ดังนั้นจากการที่นักศึกษาพยาบาลได้รับการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักการที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหา โดยการใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมบวกกับประสบการณ์และความรู้จากการค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งนักศึกษาได้ผ่านขั้นตอนของการเรียนรู้ คือ รู้ เข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ประกอบกับสถานการณ์ที่ผู้วิจัยใช้ที่เป็นชุดปัญหาสะท้อนถึงความเป็นจริงของสถานการณ์ที่นักศึกษาจะต้องเจอและให้การพยาบาลในคลินิก ชุมชน ทำให้นักศึกษาได้รู้จักใช้ความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำให้โอกาสในการทำแบบทดสอบในลักษณะการแก้ปัญหาเป็นไปได้ ทำให้คะแนนของแบบวัดความรู้โดย

ใช้ปัญหาเป็นหลักสูงกว่าก่อนการทดลอง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเคอสันและเฟลเล็ตต์ (Wilkerson and Felette 1989,57-58) ที่กล่าวว่า การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้หาคำตอบทุกอย่างด้วยตนเอง ฝึกให้มีวินัยและทุ่มเทตนเองในการศึกษา มีประโยชน์ในการสอนเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพที่ตรงตามความพร้อมและประสบการณ์ของผู้เรียน ปัญหาที่ดีจะเป็นสิ่งเร้าและจูงใจในการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนต้องคิดหาเหตุผลข้อมูลต่างๆ มาสัมพันธ์กัน จึงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจและจดจำบทเรียนได้ดี ผู้วิจัยจึงได้สอดแทรกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในแต่ละชุดการเรียน ที่นักศึกษาจะต้องเรียนทีละชุดและขณะดำเนินการเรียน นักศึกษาจะเป็นผู้ค้นหาความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ตัวเองตลอดเวลาและเป็นผู้ผสานและบูรณาการความรู้ เพื่อนำไปใช้เชื่อมโยงแนวความคิดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเกิดเป็นเครือข่ายของแนวความคิดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันที่จะสรุปเป็นหลักการ เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เหมือนเดิมและแตกต่างไปจากเดิมได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเทนเนอร์ (Tanner, 1984) พบว่าการสร้างแนวความคิดใหม่จะทำให้เกิดผลในการมีความสามารถในการตัดสินใจได้ดีขึ้นและสอดคล้องกับคำกล่าวของลิทเทิล (Little , 1986) ที่ว่าการที่นักศึกษามีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องจะสามารถถ่ายโอนความรู้ไปสู่การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในคลินิกด้วย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาด้านความรู้ของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฮารี พันธมณี (2543 : 122) ที่พบว่านักศึกษาที่รับการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักมีคะแนนด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มจากก่อนการดำเนินโครงการ และในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ของธวัช นวลนิล (2529: 92) เมื่อพิจารณา จะพบว่าปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้คิดค้นคว้าที่จะหาคำตอบหรืออธิบายสถานการณ์ ทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิด ก่อให้เกิดความเข้าใจและจดจำบทเรียนได้นาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลักสามารถที่จะบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่างๆ และความรู้เกี่ยวกับการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับการเจ็บป่วย การรักษาเบื้องต้น การให้การพยาบาล เป็นต้น มาใช้ในการคิดค้นหาปัญหาสุขภาพครอบครัวสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม และสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพได้ครอบคลุมและถูกต้อง

2. เจตคติ

ในการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก การออกแบบสถานการณ์นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่สร้างขึ้น โดยสถานการณ์ที่สร้างขึ้นเป็นสถานการณ์ที่เกิดที่แท้จริงในโรงพยาบาล สถานีนอนามัยหรือศูนย์สุขภาพชุมชน โดยนักศึกษาได้มีโอกาสในการวิเคราะห์ อภิปรายประเด็นต่างๆ ร่วมกับ

ประสบการณ์เดิม ที่นักศึกษาได้รับมาเป็นระยะเวลา 4 ปี ถึงสาเหตุ การตั้งสมมติฐาน ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2544 : 32) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเจตคติว่าการจัดกิจกรรมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นกิจกรรมที่กระตุ้น จูงใจ หรือ โน้มน้าวผู้เรียน เกิดอารมณ์ ความรู้สึก ตามผู้สอนต้องการ เพื่อนำไปสู่การจัดระบบความคิด ความเชื่อ การสร้างเจตคติหรือปรับเปลี่ยนเจตคติเดิมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสถานการณ์ที่ใช้เป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นความรู้สึก และให้นักศึกษามีความรู้สึกร่วมไปกับสถานการณ์ เพื่อให้ศึกษาดึงประสบการณ์และความคิดเห็นที่มีต่อสถานการณ์นั้นๆ เพื่อให้นักศึกษาได้เปิดเผยตนเองและแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ท้ายสุดจะเกิดความคิดความรู้ของตนเองต่อสิ่งนั้น เพื่อค้นหาคำตอบ ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าว นักศึกษามีความรู้สึกร่วมกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ได้ศึกษา ได้พูดคุยแลกเปลี่ยน มีการวิเคราะห์ประเด็นอย่างกว้างขวาง เพื่อที่จะสามารถเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงที่นักศึกษาต้องพบเจอต่อไป โดยเน้นในเรื่องของการประเมินและการจัดการกับความเจ็บป่วย สอดคล้องกับ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2538:17) กล่าวว่าเจตคติเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งมีสาเหตุจากการได้รับข้อมูลใหม่ ประสบการณ์ตรง ความประทับใจ สะท้อนใจ นอกจากนี้ปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อเจตคติของผู้เรียน คือ อาจารย์ประจำกลุ่มซึ่งถ้าอาจารย์ประจำกลุ่มมีสัมพันธภาพที่ดี ดูแลเอาใจใส่และให้คำแนะนำด้วยความเป็นกันเอง ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ความรู้สึกของนักศึกษาในการเรียนดีหรือไม่ดีซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีสุดา งามขำ (2539:60) ที่พบว่าพฤติกรรม การดูแลนักศึกษาพยาบาลของอาจารย์พยาบาล ในการสอนทางคลินิกตามการรับรู้ของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา เช่นเดียวกับกรมสุขภาพจิต (2544 :93) ได้กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่างที่ต่อสิ่งต่างๆอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มการตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งและกมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527:239-240) ได้กล่าวถึงการวัดเจตคติว่า เป็นความพร้อมของจิตใจที่มีแนวโน้มต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยแบ่งเป็น เจตคติทางบวก คือ ความชอบหรือความพอใจต่อสถานการณ์นั้นๆเจตคติทางลบ ความไม่ชอบความไม่พอใจ ซึ่งผลของกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่านักศึกษาแสดงออกถึงความรู้สึกถึงความมั่นใจและความพร้อมในการที่ปฏิบัติงานในการให้การช่วยเหลือ บุคคล ครอบครัวและชุมชน ในการดูแลและประเมินภาวะสุขภาพเบื้องต้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งบอกได้ว่าผู้เรียนมีเจตคติที่ดี

3. ทักษะ

ผลการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก สามารถทำให้นักศึกษามีทักษะในการประเมินภาวะสุขภาพและการจัดการกับความเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมเสริมดังกล่าว ได้เน้นให้นักศึกษารู้จักวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร่วมกับการทำงานเป็นทีม เพื่อนำไปใช้ในการค้นคว้าแก้ปัญหา ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทิสนา แคมณี (2544:133) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้นควรต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมหรือจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งในที่นี้ได้ใช้โจทย์สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์เกิดขึ้นจริง ให้นักศึกษาได้รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ ใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมกับการค้นคว้าเพิ่มเติม การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวินิจฉัยต่างๆ พบว่านักศึกษาสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม ทำให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งพยาบาลต้องใช้ทักษะต่างๆ มากมายในการด้านการประเมินภาวะสุขภาพ เช่นทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะในการวินิจฉัยปัญหา การระบุ จำแนกแยกแยะ ซึ่งสอดคล้องกับพิสมัย สุขอมรรัตน์ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ โดยเน้นการเรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง การระดมสมอง พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่และทักษะการป้องกันการสูบบุหรี่ดีกว่าก่อนการทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ในแต่ละขั้นของการใช้ปัญหาเป็นหลักเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหาอย่างชัดเจน จากโจทย์สถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เริ่มตั้งแต่การรับรู้สถานการณ์แล้วนำฝึกการตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน ระบุข้อมูลเพิ่มเติมที่ต้องการเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง จากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วนำมาเสนอและอภิปรายปัญหาและแผนการพยาบาลในการประชุมปรึกษากลุ่ม ซึ่งอาศัยโจทย์สถานการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดทักษะด้านต่างๆ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้นักศึกษามีความสามารถในการพัฒนาทักษะด้านการประเมิน การวิเคราะห์และแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทองสุข คำธนะ (2537:66) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ทำให้นักศึกษามีความสามารถในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น

จากการสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก จากอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาพยาบาล พบว่าทั้งอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลเห็นว่าการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี โดยนักศึกษาพยาบาลเห็นว่า วิธีการนี้ช่วย

พัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การค้นคว้าหาความรู้ และความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่นได้ และนักศึกษาส่วนมากพึงพอใจกับการเรียนของตน รู้สึกภูมิใจในตนเองและส่งเสริมให้นักศึกษามีความเชื่อมั่น เนื่องจากการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นการรวมกลุ่มเล็กๆ ที่เป็นเพื่อนในรุ่นเดียวกัน สนับสนุนกันต่างก็ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นกันเอง กล้าแสดงความคิดเห็น เมื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่ม จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองสูง นอกจากนั้นจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่านักศึกษามีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนและมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม นักศึกษาและอาจารย์มีสัมพันธภาพที่ดีมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอน

1.1 กิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบใช้ปัญหาเป็นหลักนั้น มีผลทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ผู้สอนควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียน ตลอดจนการมีสัมพันธภาพที่ดีและมีความเป็นกันเองกับนักศึกษา ซึ่งจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นเป็นผู้รู้และรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ควรมีการเตรียมอาจารย์ประจำกลุ่มที่เหมาะสมกับลักษณะการเรียนการสอน นั่นคือ อาจารย์จะต้องมีความรู้ด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี มีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคนิคการสอนในกลุ่มย่อย มีความเข้าใจในหลักการที่ตรงกัน และที่สำคัญคืออาจารย์ประจำกลุ่มทุกคนควรมีส่วนร่วมในการจัดเตรียม คู่มืออาจารย์ คู่มือนักศึกษา สื่อต่างๆที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งเตรียมผู้เรียนด้วย เพราะการเตรียมสิ่งเหล่านี้ จะทำให้อาจารย์ทุกคนมองเห็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในการจัดการเรียนการสอนและสามารถหาแนวทางป้องกันปัญหาเหล่านั้นได้ก่อน

1.3 การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในครั้งนี้ มีการจัดให้มีการเรียนรู้ในกลุ่มย่อยโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม เพื่อฝึกการทำงานเป็นทีม โดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นผู้ดูแลให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และสรุปในแต่ละสถานการณ์ ควรมีการจัดกลุ่มให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มใหญ่ เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสถานการณ์ ก่อนที่จะเริ่มในสถานการณ์ต่อไป จะช่วยทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น

1.4 การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลควรมีการจัดการเรียนการสอน โดยนำการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักมาใช้ในรายวิชาที่สามารถบูรณาการด้วยกันได้ สำหรับนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่มีประสบการณ์ในการเรียนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาพอสมควร เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในการวิเคราะห์เพื่อประโยชน์ในการพัฒนางาน

1.5 สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ที่สำคัญเท่าที่ผู้วิจัยประสบ ทั้งในขณะติดตามการสอนของอาจารย์คือ บทบาทของบทเรียน ในการกระตุ้นให้นักศึกษาคิดและต้องการจะเรียนรู้ นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก แต่การที่บทเรียนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยการทดลองใช้และปรับปรุงเพื่อเป็นบทเรียนที่กระตุ้นความสนใจได้ดีที่สุด ในการสอนนักศึกษาพยาบาลด้วยสถานการณ์จำนวน 3 สถานการณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยและอาจารย์ผู้สอนก็มองเห็นข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อนำไปใช้ในครั้งต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เช่น การเตรียมการสอนของอาจารย์ การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรทำวิจัยเชิงทดลองเปรียบเทียบผลของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักกับการสอนแบบอื่นๆในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหา การชี้้นำการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3 ควรศึกษาผลของการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อการเรียนภาคปฏิบัติการพยาบาล